

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Соціально-економічний розвиток країн світу, включаючи Україну, визначається досягнутим рівнем і якістю життя населення, що відповідає резолюції ООН, згідно якої будь-яка держава в першу чергу повинна створювати сприятливі умови для того, щоб життя людей було довгим, здоровим і наповненим творчістю. У свою чергу, доводиться констатувати, що сьогодні в практиці управління соціально-економічним розвитком України рівень і якість життя населення ще не стали головною метою.

В сучасних умовах функціонування економіки й критичного стану демографічних процесів пріоритетним завданням стає пошук можливостей підвищення рівня якості життя як вирішального чинника відтворювальних процесів населення України. Якість життя як багатоаспектне явище суспільного життя визначається історично обумовленим типом життєдіяльності суспільства, залежить від сукупності чинників, вивчення яких дозволяє визначити ступінь їх впливу та перспективи розвитку країни [1]. Дослідження життєвого рівня в Україні не втратили актуальності внаслідок глобального переосмислення стратегічної мети розвитку, оскільки досягнення високих стандартів життя є невід'ємною складовою побудови загального добробуту держави.

Метою даної статті є визначення впливу якості життя на відтворювальні процеси населення України та розробка рекомендацій щодо підвищення якості життя населення України.

Якість життя населення – багатоаспектна, багатогранна категорія, що охоплює практично всі сфери життєдіяльності населення [4]. Але, теорія управління рівнем та якістю життя населення далека від досконалості. Початкові уявлення про рівень добробуту як певні стандарти рівня життя сформовані в працях Д. Рікардо, А. Сміта. У подальшому різні аспекти рівня та якості життя населення досліджувалися вітчизняними і закордонними вченими: О. І. Амошею, Д. П. Богинею, О. Богущим [2], В. М. Горбатовим, С. І. Дорогунцовим, В. С. Пономаренком, Е. М. Лібановою, В. Ф. Майером, Т. С. Клебановою, О. В. Кузнєцовою, Н. М. Рімашевською та ін.

Узагальнюючи теорію і практику даного питання, ці дослідники виділили ряд невирішених проблем [1], а саме: розмежування понять «рівень» і «якість» життя населення; побудови узагальнюючого критерію оцінки рівня і якості життя населення; вибору системи окремих і інтегральних кількісних показників оцінки рівня життя населення; розробки інтегральної оцінки якості життя населення та ін.

В останній час збільшилася кількість досліджень, присвячених окремим складовим якості життя населення. З'ясування реальних можливостей підвищення якості життя населення України передбачає проведення комплексного й системного дослідження ефективності функціонування економічних і соціальних механізмів, які повинні забезпечити підвищення якості життя населення. Досліджуються явища бідності, аналізуються доходи та витрати, майнове розшарування, розглядається проблематика визначення критеріїв середнього класу. Проблеми якості життя та їхній вплив на відтворювальні процеси населення продовжують викликати наукові дискусії.

Отже, життя людини – багатогранне соціально-економічне явище, яке можна охарактеризувати за допомогою двох понять «рівень» і «якість» життя населення. Ці поняття – різнопланові, вони характеризують різні аспекти життя людини. Так, рівень життя населення – це кількісна і якісна характеристики ступеня досягнення компонентів життя людини, а якість життя – якісна характеристика ієрархії значення задоволення його складових компонентів. Для того, щоб управляти процесом підвищення та покращення життя людей, необхідно оцінювати його рівень і якість [5].

Сучасний економічний словник [4] трактує поняття якості життя як узагальнюючу соціально-економічну категорію, яка включає не тільки рівень споживання матеріальних благ і послуг, але й задоволення духовних потреб, здоров'я, тривалість життя, умови середовища, що оточує людину, морально-психологічний клімат, душевний комфорт.

В українських наукових колах популярними є дослідження саме рівня життя населення, хоча цей напрям і досі залишається недостатньо опрацьованим.

Під рівнем життя необхідно розуміти забезпеченість населення необхідними матеріальними благами й послугами, досягнутий рівень їх споживання і ступінь задоволення раціональних потреб [2].

В усіх без винятку країнах у разі зміни суспільного устрою відбувається різке падіння рівня життя значної частини населення, особливо у випадках, коли цей процес супроводжується глибокою економічною кризою, і матеріальна складова добробуту виходить на перший план. У період становлення ринкової економіки або її кризового стану рівень життя розглядається як один із найважливіших індикаторів соціально-економічної стратегії розвитку держави [1].

На рівень та якість життя впливають історичні, географічні, національно-традиційні та інші умови життєдіяльності людини чи людської спільноти. Однак вирішальними факторами є соціально-економічні, зокрема такі як :

- реальні грошові доходи та витрати населення;
- обсяг і структура споживання;
- забезпеченість роботою (зайнятість) та умови праці;
- тривалість робочого дня і вільного часу;
- інтенсивність праці;
- житлові та побутові умови;
- рівень освіти і культури;
- система охорони здоров'я і фізичної культури;
- система соціального забезпечення;
- піклування суспільства про дітей та материнство;
- раціональне використання вільного часу;
- свобода людини [3].

Враховуючи те, що якість життя є основою для розвитку людського капіталу та конкурентоспроможності країни, яка впливає на соціально-економічні, демографічні та міграційні процеси, можна стверджувати, що якість життя суттєво впливає на процес відтворення населення. Процес старіння в Україні обумовлений виключно низькою народжуваністю, тоді як на Заході Європи він обумовлений і низькою народжуваністю, і низькою смертністю.

Разом з тим, незважаючи на збільшення чисельності населення із середньодушовими доходами більше прожиткового мінімуму, якість життя населення погіршується. За останні 10 років різко скоротилися темпи приросту населення.

У минулому році Україна погіршила свої показники в рейтингу якості життя, де порівнюються умови проживання в 192 країнах. Тоді, згідно з рейтингом журналу «International Living» [6], наша країна посіла 73 місце, між Намібією і Ботсваною. У 2010 ж році Україна була на 5 позиції вище.

Умови в кожній країні оцінювалися за 9 показниками: вартість життя, культура, економіка, навколишнє середовище, свобода, здоров'я, інфраструктура, безпека, клімат.

Більше всього балів Україна набрала за культуру – показник оцінювання писемності населення. Найгірші показники Україна отримала за економіку, яка враховує рівень ВВП, інфляцію тощо [6]. Але, як відомо, економічний розвиток не гарантує зростання тривалості життя.

Зниження рівня якості життя пересічного українця та відсутність системи заходів щодо покращення якості життя може призвести в подальшому до:

- ускладнення демографічної ситуації через високий рівень смертності та погіршення вікової структури населення внаслідок зростання кількості населення похилого віку та скорочення – молодшого;
- погіршення співвідношення між працездатним і непрацездатним населенням;
- зниження рівня людського розвитку і, відповідно, подальшого послаблення конкурентоспроможності держави;
- погіршення здоров'я громадян до критично загрозливих меж і людського капіталу загалом;

- зростання кількості бідних і зменшення споживчого попиту [5].

Для підвищення якості життя населення та покращення відтворювальних процесів населення України необхідно реалізувати такі заходи:

- запровадити у стратегічних програмних документах соціально-економічного розвитку категорію якості життя як визначального чинника відтворювального процесу населення України, без якого неможливе забезпечення конкурентоспроможності країни в подальшому;
- реалізувати комплекс заходів щодо стабілізації рівня життя, усунення найгостріших проявів бідності;
- забезпечити оптимальний рівень зайнятості населення;
- розглянути питання соціального захисту окремих категорій громадян шляхом надання додаткових пільг і допомог;
- розробити загальнонаціональні та регіональні програми охорони здоров'я населення, покращення демографічної ситуації, підтримки молодих родин;
- забезпечити прозорість дій органів влади щодо якості життя та реалізації соціальних програм.

Підсумовуючи, слід зазначити, що реалізація наведених вище заходів дозволить забезпечити підвищення якості життя у регіонах і в державі в цілому, а також активізувати відтворювальні процеси населення в Україні.

В результаті, це дасть змогу Україні наблизитися до Європейського співтовариства і стати цивілізованою державою, яка турбується про життя своїх громадян. Тому, всі зусилля органів виконавчої влади мають бути спрямовані на розв'язання найголовнішої соціально-економічної проблеми держави – підвищення якості та рівня життя населення.

Література

1. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц.дослідж.; За ред. Л. М. Черенко. – К.: Консультант, 2009. – 428 с.
2. Богуцький О. Аналіз соціально-економічної категорії рівня життя населення України // Україна: аспекти праці. – 1998. - №2. – С. 43-47.
3. Демографічна ситуація в Україні у 2010 році // Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Економічний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakony.com.ua>
5. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002. – 376 с.
6. Рейтинг якості життя. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://internationalliving.com>.

Щербакова К.О.

Науковий керівник – Школяренко О.О.

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день для всіх вітчизняних підприємств гостро постає питання щодо активного застосування маркетингу в ході своєї діяльності. Для того, аби зберегти конкурентоздатні позиції на ринку та задовольняти потреби споживачів, підприємства повинні приймати такі рішення, які б у майбутньому принесли позитивні результати.

Актуальність теми. Маркетингові дослідження в умовах інформаційної економіки відіграють суттєву роль для усіх суб'єктів господарювання. Прийняття управлінських рішень повинно базуватись на інформації, зібраній у ході маркетингових досліджень. Саме тому виникає потреба детального розгляду процесу проведення маркетингових досліджень.